

Títol	Suggeriments per a la producció poètica, i elements de mètrica
Autor/a	Antoni Artigues
Publicación/Institución	Magisteri Teatre Mag Poesia
Dirección Web	http://www.mallorcaweb.com/mag-teatre/escola/produccio.html

Pensau sempre, que a part de treballar la mètrica heu de tenir sempre present les imatges o figures literàries per a una bona producció poètica. I encara una visió poètica: mirau [POESIA](#).

Trobareu aquí algunes propostes de producció poètica, a les quals heu d'afegir el treball de la poesia visual, com CAL.LIGRAMES (com els de [Salvat-Papasseit](#)) i POESIA VISUAL (com la de [Joan Brossa](#)):

GLOSES O QUARTETES, QUINTETS...

ACRÒSTICS.

TANKA I HAIKÚ

ROMANÇOS

UN SONET

COMPLETAR UN POEMA

APARIATS: AUQUES I CODOLADES

ABSTRACTES POETICS

1. FER GLOSES O QUARTETES, QUINTETS...

ELS AL.LOTS QUE DIGUIN GLOSES QUE RECORDIN O QUE HAGIN CERCADES, I LES ESCRIUREM A LA PISSARRA I VEUREM COM SÓN FETES.

Per exemple:

Diuen que per anar a Pina
han de passar un torrent,
i jo en passaria cent
sols per veure't, Catalina

ALGUNES NORMES:

- 7 SÍL.LABES CADA VERS (es compta fins a la darrera síl.laba accentuada)
- RIMA CONSONANT (molt preferiblement),
- EL MÉS CORRENT ÉS BARREJAR VERSOS MASCULINS (acabats en paraula aguda) I FEMENINS (acabats en paraula plana)
- EL MÉS HABITUAL ÉS LA QUARTETA CREUADA (abba), però també pot ésser encadenada (abab), o una quinteta o una sexteta

EXERCICI PER MESURAR POESIA:

Podem fer una graella per anar-hi col.locant les síl.labes:

1	2	3	4	5	6	7
Di-	uen	que	per	a-	nar	a Pi- na
han	de	pas-	sar	un	tor-	rent,
i	jo	en	pas-	sa-	ri-	a cent
sols	per	veu-	re't,	Ca-	ta	li- na

QUARTETA i QUARTET

La quarteta és d'art menor (8 síl.labes o menys): abba (creuada), abab (encadenada). El quartet és d'art major (més de 8 síl.labes): ABBA (creuat), ABAB (encadenat).

Baixa la pendent
d'estret horitzó,
mitja carreró
i mitja torrent
Joan Alcover

Campaneta daurada del meu carret de fira,
cavallet de cartró de mig pam, tot pintat;
havem caminat tant pels camins sense ira
que ara ens cal reposar i agrair nostre fat

[Papasseit](#)

QUINTETA o QUINTET

Cinc versos amb dues rimes de disposició diversa: ABABA; ABBAB; ABAAB; AABBA. Lo pi de Formentor de Costa i Llobera. A moltes gloses trobam abbba

Jo ja fa estona que sé
l'estil dels enamorats:
quan ve que s'han barallats
i tornen rallar plegats,
llavors es volen més bé.
(Glosa popular)

Vinyes verdes, soledat
del verd en l'hora calenta.
Raïm i cep retallat
damunt la terra lluenta;
vinyes verdes, soledat.
Sagarra

Una nit de lluna plena
tramuntàvem la carena,
lentament, sense dir re...
Si la lluna feia el ple
també el féu la nostra pena
[Pere Quart](#)

2. ACRÒSTICS

PODEU DICTAR AQUEST POEMA I DEMANAR SI LI VEUEN ALGUNA COSA (a part de la mètrica)

Obligades a viure en companyia,
Lligades a la terra i als camins,
Immerses en la pau de cada dia,
Verdes o blaves i amb el sol a dins.
Esclats de fruit -les branques ben curulles!
Reclam de tords i grives en dejú,
Espai del vent que dansa entre els fulles,
Sopluig dels somnis amb el cor ben nu.
Marià Vayreda

La primera lletra de cada vers, si les llegim verticalment, formen la paraula OLIVERES

3. TANKA i HAIKÚ

ESTRUCTURA

L'haikú i la tanka són formes de poema d'origen japonès.

L'HAIKÚ consta de TRES VERSOS FEMENINS, habitualment blancs, que sumen DISSET SÍL.LABES, comptades també les àtones finals.

4 + 1

6 + 1

4 + 1

La TANKA afegeix a l'haikú dos versos més de 6 + 1. És a dir que consta de CINC VERSOS FEMENINS, generalment blancs, que sumen TRENTA-UNA SÍL.LABES, comptades també les àtones finals.

4 + 1

6 + 1

4 + 1

6 + 1

6 + 1

L'haikú i la tanka no narren, SUGGEREIXEN, no expliquen, INSINUEN; són REFLEXOS D'INSTANTS DEL PENSAMENT, DE MOMENTS DE L'ESPERIT. Carles Riba diu que van bé "PER A CONTENIR UNA SENSACIÓ, UNA REPRESENTACIÓ, UNA REFLEXIÓ, UN FET D'AMOR O DE RECANÇA, dins un traç sobri i just de paraula" (També en diu epigrames).

[Quan l'adapten el català, alguns autors usen també paraules agudes. Aleshores o bé les fan de 4 o 6 síl.labes (com Palau i Fabre), o bé de 5 i 7 (com Carles Riba).

HAIKÚ

La dolça amiga
encara dorm el somni
on s'adormia
Palau i Fabre

Volves de zèfir
sonorants ones verdes:
la Primavera
[Papasseit](#)

Una mirada
damunt el jonc que es vincla:
tu, que em coneixes
Feliu Formosa

Em quedaria
a l'ombra d'uns geranis
o d'una parra

Parres, llimeres,
alegria de viure.
Finestra oberta.

Lluna, la bruna.
Al recer de la barca
l'alba es despulla.

Anell de l'aigua,
el rodolí de l'aire.
Així et recorde

Poble camina
com un poble entre els pobles.
Camina i canta.

M'acompanyaves,
vida secreta, i fores
com llum petita
[Vicent Andrés Estellés](#)

Au, au, desperta't
serà la meva amiga,
au papallona.

El cranc vacil·la
davant d'una petjada.
Marea baixa.

Olor d'orquídia.
S'hi perfuma les ales
la papallona
(Marea baixa. Haikús
de primavera i d'estiu. B,
La Magrana, 1997. Recull d'haikús japonesos)

HAIKÚS FETS PELS ALUMNES DE MAGISTERI

TANKAS

Tota la vida
et veuré com sortires
de tu mateixa
nua i nova com l'alba
i vera com un somni

"ORFEÓ CATALÀ"

Que pura em sembles
amb tantes veus composta,
pàtria, de tanta
esperança que aspira
per damunt les senyeres!

Érem nosaltres
amb la nit dins les copes
¿Recordes? Ebris
estranyament, parlàrem
de vida per més vida.
Carles Riba

Pluja de vespre:
sentors de mar i d'herbes
en primavera.
Al món tot reviscola
i marca sa presència
Joan Alegret

Uns dies passen
més lentament que els altres.
Són fugacíssims
aquells que em véns a veure;
els altres mai no acaben.

Terra -no somnis-
i també mar immensa:
coses tangibles.
I una llengua comuna
i la gent que la parla.
[Martí i Pol](#)

I, amb tot, un cor,
encara el tinc, un cor:
amb el seu plor
i amb el seu goig, un cor;

amb un plor sobretot
Palau i Fabre

De roses, d'aigua.
D'elements que vencien
els dies tèrbols,
jeies, nua i serena,
al menjador, i ho fèiem.
Vicent Andrés Estellés

4. ROMANÇOS

QUE ELS AL.LOTS CERQUIN ALGUN ROMANÇ; NOSALTRES TAMBÉ EN DUREM

El primer que cal és FER-LOS ESCOLTAR ROMANÇOS: si coneixem qualcú que en sàpiga cantar, o enregistraments de Biel Majoral, UC, Nou Romancer, Jaume Arnella...

Sol esser de set síl.labes. Amb rima assonant en els versos parells i lliure en els senars. També és habitual el romanç fet a base de quartetes.

MIRAR-NE L'ESTRUCTURA I EL TEMA

(sovint transfons social, d'abusos del poderós... Sempre hi ha molt de marro). Exemples de temes:

La filla del rei: el pare enamorat de la filla, la mare la mata de set
El testament d'Amèlia: la mare enamorada del marit de la filla
A les portes del rei moro: fadrina prenyada
El compte i la pastora: Vol dret de cuixa; el mata
A la vora de la mar: El fill del rei s'enamora d'una donzella i la segresta
Don Blasco: Mata l'amic per tenir-ne la dona; dona el mata
Don Francisco: La dona li posa banyes i la mata
Pepa dormidora: Un noble deixa prenyada l'al.lota i se'n desentén
La mort de na Roseta / L'amo de Bàlitx
Bach de Roda: La justícia, injusta, que penja un heroi.
Els segadors

ARA FAREU ROMANÇOS, EN GRUPS DE 2 O 3:

LLETRA I DESPRÉS MÚSICA

ALGUNS ROMANÇOS FETS PELS FUTURS MESTRES

ROMANÇ DE MAGISTERI

Una matinada freda
la rotonda col.lapsada,
ja set hores aixecat
i la suor per la cara
Troba cotxes pertot arreu:
un Seat, un Ford, un Lada,
i l'Abellan a la ràdio;
un caragol ens avança.
No fa encara quatre mesos
minuts abans em llevava,
jo mai arribava tard
i encara bé berenava.
Has millorat molt l'aspecte
se t'ha engrandit i eixemplada:
eres abans molt més còmode:
Magisteri, l'has cagada!

*

El torrent de Manacor
encara no està arreglat
i a principis de setembre
la gent a l'església va.
Tenen por que no els arribi
el torrent ben carregat,
i només pregunten a Déu
que no els deixi ben pelats.
La gent guaita pels balcons
amb els ulls ben espantats
vent el cel que s'ennigula;
ai, déu meu què passarà!
Rentadores i geleres
que passaven per allà
i els gitans ben contents
replegaven sens parar.
Aferrat a l'arbre estava
un que anava acollonat
perquè l'aigua el se'n duia
i ell no sabia nedar

MERDES DE CA

Quan anava passejant
al matí ben adormit
sorprenent cosa passà
que prest em va deixondir.
Cosa molla a la sabata
molt de sobte vaig sentir,
i una fortíssima olor
que per poc em feu morir.

I passades unes hores
l'ambulància va venir:
corre, corre, que me mor
que l'ànima em vol sortir

*

Mallorca està podrida
de molts mals i diferents:
tota ella construïda
la potegen estrangers.
De forasters n'han vingut
com a grans conqueridors
i aquest putes cabrons
la llengua ens han fotut.
Per Espanya som colònia
de negrets, de sords i muts,
però aquí no és Polònia
i els deixarem ben fotuts.
Demostrant que som un poble
la llengua no deixarem
i llavors ens torcarem
amb vostra bandera noble.

5. FER UN SONET

No és tasca de l'educació primària. a la [nota per a l'educació secundària](#) hi trobareu indicacions per fer un sonet, i per fer versos d'art major en general.

6. COMPLETAR UN POEMA

Pot ésser un bon exercici donar la primera estrofa d'un poema i que els alumnes l'hagin de completar seguint la mètrica, el sentit, el to, la vida... del poema. Després es contrasta amb el poema original.

Un exemple amb els futurs mestres. A l'esquerra hi trobareu el poema acabat pels estudiants, i a la dreta, l'original de [Marià Villangómez](#):

L'HORT L'HORT

Sol post. El vespre davalla Sol post. El vespre davalla
damunt el camp pla i obert . damunt el camp pla i obert.
L'hort és més tendre i més verd. L'hort és més tendre i més verd.

La nit ja és avançada El reflex d'un reguerol.
és l'hora de recollir, L'infant torna amb la porcella

i veure demà al matí i l'al.lota amb la vedella
què ha fet malbé la roada. pel pacífic corriol.

Quan el gall gros ja no canta La sínia es queixa, cansada,
tot el món sembla desert i al safareig cau el broil
i el camp queda tot cobert amb un alegre soroll
de silenci i d'enyorança, que emplena l'hora callada.

No ha perdut la rialla L'era amb els daurats pallers,
malgrat el seu cansament. la casa cúbica i blanca,
Escolta la seva ment les dacseres de la tanca
i ha d'amollar la dalla. i el racó dels tarongers.

La gent a l'hotel treballa: I l'hortolana disposa,
tanmateix sap el que es perd sota el parral, la frescor
el que li agrada, l'Albert, de l'aromàtic meló
quan al camp ningú no balla. i la síndria verda i rosa.

7. APARIATS: AUQUES I CODOLADES

Dos versos seguits que rimen. Usat per Ramon Llull, Turmeda, Jaume Roig a l'Spill. Vegem Cançó a Mahalta de Màrius Torres, que canta Lluís Llach:

Corren les nostres ànimes com dos rius paral.lels.
Fem el mateix camí sota els mateixos cels.

No podem acostar les nostres vides calmes:
entre els dos hi ha una terra de xiprers i de palmes.

En els meandres, grocs de lliris, verds de pau,
sento, com si em seguís, el teu batec suau

i escolto la teva aigua, tremolosa i amiga
de la font a la mar -la nostra pàtria antiga-.

Propi de les auques:

Tothom n'ha sentides dir
d'aquest gran senyor Gaudí

que cada hora -no s'hi val-
fa una cosa genial

[Josep Carner](#)

La CODOLADA és una combinació d'apariats de versos de diferent nombre de síl.labes: 8 (o 7) i 4 (o 3). És usada, entre molts d'altres, per Bernat Metge i pels glosadors mallorquins. És presta a fer poemes llargs per contar una història, com els romanços. .

Segueſca el temps que viure vol:
si no, poria's trobar sol
e menys d'argent.

Per ço que hage bon fonament
nostre sermó,
digats amb gran devoció:
Ave Maria;
consell.vos que de tot lo dia
no en digats pus
Bernat Metge, Sermó

Podem fer auques i codolades.

8. ABSTRACTES POÈTICS

(És un exercici tret de Víctor Moreno.- El juego poètico en la escuela.- Iruñea, edit. Pamiela, 1989)

Un de la classe (de cicle superior) pensa un abstracte -la soledat, el riure, la timidesa, l'amor, la delicadesa, etcètera- però no diu quin és; la resta del grup diran espontàniament i amb total llibertat frases més o menys poètiques; quan en tenim prou es diu l'abstracte pensat i es fa un poema amb el tema de l'abstracte i les frases pensades.

Un exemple (encara que sigui a vuitè d'EGB, 14 anys):

Les frases pensades foren: *Una bala perduda en el buit. *Nin, solitari en l'aire *Gegants de ferro *Milions de formigues que cauen *Il.lusió que mou l'home *Dolç so del crepuscle *Mans fredes que s'ajunten *Infatigables viatgers del tren de la vida *Somnis metàl.lics *Lluna sense boca ni ulls

L'abstracte pensat era el silenci

I un dels poemes, aquest:

Diuen que el silenci
és dolç com el so del crepuscle.
Il.lusió que mou l'home
-escriuen poetes optimistes.
Però jo, avui, a 7 de gener de 1979
ple de records de futur,
dic, i afirm que el silenci és
una cascada vertiginosa de formigues
que rebreguen i mossegen
la passió dels meus esbojarrats tobogans.
Jo, amics, he rosegat, ensumat,
tocat el silenci i dic que és

una lluna sense boca ni ulls ni perruques.
El silenci, el meu silenci
és ple de somnis metàl·lics
pesats com trens sense destí.

No proposam aquí exercicis poètics que són més habituals i obvis, com fer una tanka a partir d'un poema, o exercicis a partir d'un tema: "A partir de Notice, de Miquel Martí i Pol, fes un poema d'un esdeveniment social important", "Fes un poema sobre els focs de Sant Joan", "Fes un poema després de sentir aquest concert", etcètera, etcètera.

Pel que fa a Cal.ligrames i Poemes Visuals, vegeu els Quaderns dels distints cicles de Primària.